

MATKARAPORTTI EUROOPAN ULKOMUSEOIDEN LIITON 25. KOKOUKSESTA

Euroopan ulkomuseoidenliiton AEOM:n 25. kokous pidettiin 20.–24.(25).9.2011 Slovakiassa ja Tšekissä. Kokous järjestetään eri maissa kahden vuoden välein. Osallistujia oli listan mukaan 112. Suurin osallistujia määrä oli saksasta. Iltapäivällä 20.9. Majoituimme Bardejov Kupeleen, kylpylähotelliin. Kokous alkoi illalla urkukonsertilla 1400-luvun Pyhän Egidiuksen kirkossa Bardejovskin historiallisessa keskustassa. Bardejov otettiin vuonna 2000 Unescon maailmanperintölistalle.

Sunnuntaiaamuna oli varsinainen kokouksen avaus hotellin kokoussalissa. Tällöin käsiteltiin kokouksen ensimmäistä teemaa lapset museossa. Esitelmät tullaan julkaisemaan. Pääluennoitsijana oli psykologi Barbora Mesarosova Comenius yliopistosta Bratislavasta. Ulkomuseo on hänen mukaansa kulttuuri- ja oppimiskeskus. Lapset oppivat leikin kautta. Ulkomuseot ovat interaktiivisia, työpajat. 6–12-vuotiailla on kiinnostusta tekniikkaan. Hänellä oli myös iskulauseet: Minä en unohda mitä kuulen, muistan paremmin kun näen. Hänen mukaansa nuorimmat ovat kiinnostuneita kansanmusiikista. Käsityöt kiinnostavat lapsia ennen kaikkea naistentyöt. Tästä heräsi jonkin verran keskustelua, kun pojatkin ovat kiinnostuneita naistentöistä. Mietin, että miestentöitä ei ole niin helppoa ottaa museon aktiviteetteihin. Muissa esitelmissä korostettiin ulkomuseon osuutta paikallishistorian kertojana. Museot myös auttavat opettajia. Museoiden aktiviteeteista ehkä erikoisin oli Detmoldin museon valokuvausateljee, vanhoine lavasteineen. Museo järjestää täällä valokuvauskursseja kaikenikäisille.

Ensimmäinen ulkomuseo, jossa kävimme oli Saris-museon kansanarkkitehtuurin museo (Exposition der Volksarchitektur, der Teil des Saris Museums) Bardejovske Kupelessa. Museo on perustettu 1960-luvun alussa ja kooltaan 3,5 hehtaaria.

Ensin vähän yleensä Slovakian ulkomuseoista, jossa kävimme ja vierailuista. Lähes kaikissa museoissa oli meitä vastassa kansanmusiikkiyhtye laulajineen ja tanssijoineen. Esitystä seurasi museonesittelypuhe. Jokaisessa museossa oli varattu englanninkielinen ja saksankielinen opas joissakin myös venäjänkielinen. Esitykset olivat taitavia ja puheet asiallisia, mutta kun vierailuaikaa oli vähän, toivoi näiden olevan lyhyitä. Kun sitten pääsimme oppaanjohtolla liikkeelle, olin saksankielisten ryhmässä, tahtoi opastus juuttua jo ensimmäiseen tai ensimmäisiin kohteisiin. Oppaat eivät ilmeisesti uskaltaneet kommentaa isojen eurooppalaisten museoiden johtajia eteenpäin.

Ehkä suurin hämmästyksen aihe museoissa oli rakennusmateriaali. Hirsirakennuksia oli paljon ja puukirkkoja. Museoiden rakennukset oli joko siirretty niihin tai ne olivat kopioita. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä kuvia alkuperäisistä rakennuksista, mutta näitä ei ollut eikä juurikaan museoissa tekstejä, ja jos oli niin omalla kielellään. Ehkä johtui kopioista, että museorakennukset olivat melko hyväkuntoisia. Jotkut olkikatot olisivat kaivanneet uusimista samoin raput. Mäkisessä maastossa sijaitsevat, korkeakynnyksiset rakennukset vaativat vierailijalta jonkin verran ketteryyttä. Liikuntaesteisille ne eivät sovellu. Joihinkin museoihin oli rakennettu iso ”varasto”, joka toimi mm. vieraiden kestityspaikkana. Talojen seinustoilla oli käsityöläisiä myymässä tuotteitaan. Kokoukseen kuuluu, että vierailtavissa museoissa on runsaasti vierailunaikana aktiviteetteja. Näitä oli myös Slovakiassa, pyykkiä pestiin, kangasta kudottiin, lammasta kerittiin jne.

.Bardejovke Kupelesta matkasimme Svidnikiin Ukrainalaisen kulttuurin ulkomuseoon (Freilichtexposition des Museums der ukrainischen Kultur). Museo perustettiin 1970-luvulla, mutta ensimmäiset vieraat se otti vastaan 1980-luvun alkupuolella. Pinta-alaa museolla on 10 hehtaaria. Museon ulkoiset puitteet ovat mahtavat. Se sijaitsee korkealla kukkulalla ja sieltä on esteettömät näköalat. Oppaalta kysyttiin, että miten ukrainalaistalot

eroavat slovakialaisista, mutta kovin selvää vastausta ei siihen saatu. Rakennukset on huolella sisustettu, mutta sain sen vaikutelman, että rakennustyyliä pidettiin jonkin verran tärkeämpinä kuin sisustuksia. Talojen vinteilä on säilytetty karjan heinät ja muistini mukaan myös tämän museon tupien lattian alla oli perunakuoppa. Museoissa oli vihreistä kaakeleista kekomaisia uuneja. Aluksi se jotenkin pisti silmään, mutta niinhän meilläkin on valkoisia kaakeliuuneja, jotka eivät juurikaan eroa toisistaan. Ukrainalaisen kulttuurin ulkomuseossa aktiviteetit vaikuttivat luontevilta. Pellolla miehet niitti heinää ja naiset haravoi. Yhden talon pihassa raastettiin penkillä kaalia hapankaaliksi. Raaste tippui alle pingotetulle lakanalle, josta se vietiin saaviin. Saavissa kaalia talloi nainen.

Seuraavan yön vietimme Popradissa, josta aamulla suuntasimme Pribylinaan. Pribylinassa kävimme Liptov -kylän ulkomuseossa (Museum des Liptov – Dorfes). Museo on Slovakian nuorin ulkomuseo, ja se perustettiin 1990-luvun alkupuolella, kun Liptovin alueella jäi rakennuksia veden alle. Arvokkaampia osia pelastettiin museoon.

Pribylinasta matkasimme Zubereciin ja täällä Orava-kylä museoon (Museum des Orava Dorfes). Museoon on koottu Orava-alueen rakennuksia. Yhdessä rakennuksessa oli esillä piirroksia puukirkoista. Museo on 20:n hehtaarin laajuinen ja sen rakennukset ovat hirrestä. Mäenrinteellä on puukirkko. Täältä matka jatkui Martiniin ja siellä Slovakialaiseen kylämuseoon (Museum des Slowakischen Dorfes). Ajatus museosta saatiin jo 1800-luvun lopulla Skanssenilta, mutta varsinaisesti museo perustettiin 1960-luvulla. Museon pinta-ala on yli 60 hehtaaria eikä se ole vielä valmiiksi rakennettu. Oppaamme kertoi, että he aikovat rakentaa vielä kolme kirkkoa nyt jo olevien kahden lisäksi. Kirkot kuuluisivat eri uskontokunnille. Rakennukset ovat eripuolilta Slovakiaa.

Tiistai aamuna lähdimme Tšekkiin ja siellä Rožnov pod Radhoštěmiin ja suuntasimme Määrin? Valakian ulkomuseoon (Walachischen Freilichtmuseum) Museon auditoriossa käsiteltiin kokouksen toista teemaa maataloutta museoissa. Pääesitelmöitsijä oli Jan Rychik Prahian yliopistosta. Hän luennoi maansa maanviljelyksen historiasta samoin tekivät luennoitsijat Bulgariasta ja Puolasta. Muissa esitelmissä kuulumme mm. että Tšekissä ja Puolassa viljellään ulkomuseoissa perinteisesti viljaa, Puolassa myös pellavaa, perunoita, maa-artisokkaa, naurista tai lanttua (turnip). Perinteisiä maatalouteen kuuluvia traditioita esitetään erilaisilla festivaaleilla.

Walachischen Freilichtmuseum on kolmeosainen käsittäen puukaupungin, kylän ja myllylaakson, joista viimeinen oli koko matkan parasta antia. Laaksoon mentäessä on ensinnä matkan varrella öljynpuristamo. Opimme, että luumunkivistäkin on puristettu öljyä. Sitten oli vuorossa paja seppineen. Pajassa oli myös isot vasarat, jotka toimivat vesivoimalla, kuten saimme nähdä. Vesivoimalla toimi myös mylly, joka käynnistettiin, kun ensin meille oli selitty sen toimintaperiaate. Viimeksi näimme vesivoimalla toimivan lankkusahan myös toiminnassa. Olen kyllä aikoinaan oppinut, että ulkomuseon pitää olla in situ, mutta tämän nähtyäni, tuli mieleen, ehkä vähän hassukin, ajatus ”myllymuseosta”. Mitä olisi, jos jostain löytyisi tuuli- ja vesimyllyfaneja, jotka rakentaisivat vanhojen mallien mukaisia toimivia myllyjä. Kannattaakseen tämä tietenkin vaatisi oheistoimintaa kahvilaa, leipomoa jne. Olen näissä kokouksissa pyrkinyt löytämään ideoita omaan museoon, nyt niitä ei tullut. Meille sopivat aktiviteetit ovat jo museossa käytössä ja nyt suosiossa olevat lasten leipomis- ja paistamistapahtumat eivät ole mahdollisia.

Museon puukaupunkiosassa on asuinrakennusten lisäksi kirkko. Kirkon ympärille oli päätetty tehdä hautausmaa, johon haudataan kulttuuripersoonia ja urheilijoita. Hautoja oli muutama yksi niistä Emil Zatopekin.

Kylässä oli mm. yhteen taloon katettu vihkimisillan pöytä. Matkalla taloon oli museon melko iso omenatarha. Syksyllä heillä voi perheet osallistua omenoiden kuivaamiseen ja hillontekoon. Toisessa talossa oli pitkät pöydät ja siellä lapset leipovat ennen joulua piparkakkuja.

Keskiviikkona iltapäivällä oli liitonjäsentenkokous. Kokouksessa hyväksyttiin mm. uusia henkilöjäseniä. 26. kokous pidetään 27.-31.8. 2013 Etelä-Saksassa, Ylä-Baijerin kahdessa ulkomuseossa. Kokouksen teemana on talo. Vuonna 2015 on kokous Norjassa Lillehammerissa ja seuraavaa kokousta vuonna 2017 halusi Wales. Museonjohtaja Branka Sprem Lovric kertoi, että Kroatia järjestäisi kokouksen vuonna 2021.

Juhlailallinen oli 1000:n metrin korkeudessa Pustevnyssä 1920-luvulla rakennetussa jugendtyylisessä turistikeskuksessa.

Kokouksen järjestelyt eivät missään kohdassa ontuneet. Laitteet toimivat ja bussit olivat ajallaan. Sää suosi vähän liikaakin. Lämpötila kieppui 30:n asteen ympärillä.